

Związek Zawodowy
Celnicy PL

Nysa, dnia 08.08.2016r.

ZZ Celnicy PL – 125/16

Pan Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku.

Związek Zawodowy Celnicy PL zwraca się do Pana Rzecznika z prośbą o interwencję w kwestii aktualnej krytycznej sytuacji funkcjonariuszy celnych.

Służba Celna na podstawie ustawy o Służbie Celnej z dnia 24.7.1999 r. oraz z dnia 27 sierpnia 2009 r. jest **jednolitą**, umundurowaną formacją stworzoną w celu zapewnienia zgodności z prawem przywozu towarów na obszar celny Wspólnoty Europejskiej oraz wywozu towarów z obszaru celnego Wspólnoty Europejskiej, a także wykonywania wielu innych obowiązków przewidzianych w ustawie. Na Służbę Celną zostały również nałożone obowiązki w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw oraz wykroczeń skarbowych, przestępstw i wykroczeń związanych z przywozem i wywozem towarów oraz ściganie ich sprawców, a także rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw oraz wykroczeń związanych z naruszeniem przepisów dotyczących ochrony dóbr kultury, jak też ochrony własności intelektualnej i przestępstw oraz wykroczeń związanych z wprowadzaniem na polski obszar celny, a także wyprowadzaniem z niego towarów objętych ograniczeniami lub zakazami (np. szkodliwych odpadów, substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków odurzających, substancji psychotropowych, broni, amunicji, materiałów wybuchowych i technologii objętych kontrolą międzynarodową). Zakres obowiązków Służby Celnej jest więc ogromny i bardzo zróżnicowany. Są to obowiązki z zakresu prawa celnego, podatkowego, karnego i karno- skarbowego oraz administracyjnego.

Stosunek służbowy funkcjonariusza celnego powstaje w drodze mianowania, a w związku z pełnieniem obowiązków służbowych **każdy funkcjonariusz celny** korzysta z ochrony przewidzianej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych. Sytuacja służbowa funkcjonariuszy celnych w części dotyczącej postanowień ogólnych, nawiązania stosunku służbowego (do którego stosuje się przepisy ustaw szczegółowych), stanowisk i stopni służbowych oraz rozpatrywania sporów o roszczenia ze stosunku służbowego jest uregulowana podobnie jak funkcjonariuszy innych formacji umundurowanych. Istotą służby jest dyspozycyjność funkcjonariuszy i dlatego temu stosunkowi służbowemu nadano charakter stosunku administracyjnoprawnego, a więc takiego, w którym organ jednostronnie i władczo kształtuje sytuację prawną funkcjonariusza. A zatem z istoty samego stosunku służbowego i unormowania statusu prawnego funkcjonariusza w ustawie o Służbie Celnej wynika, że jego prawa jako obywatela są w wielu wypadkach wyłączone bądź ograniczone.

W dniu 3 marca 2015 r. Trybunał Konstytucyjny skonstatował, że pominięcie funkcjonariuszy Służby Celnej jako osób uprawnionych do świadczeń emerytalnych jest niezgodne z art. 32 Konstytucji

W celu usunięcia tej niezgodności, a więc nierównego traktowania funkcjonariuszy celnych w porównaniu do innych służb mundurowych, złożony został projekt obywatelski, dotyczący zmiany ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin.

W dniu 13.07.2016, podczas spotkania Rady Dialogu Społecznego, przedstawicielka Ministerstwa Finansów przekazała stanowisko rządu dot. realizacji wyroku TK i projektu obywatelskiego ws. o zmiany ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz niektórych innych . **Rząd podzielił funkcjonariuszy** na tych, którzy powinni zostać uwzględnieni w ww. ustawie emerytalnej i tych, którym według rządu emerytura wcześniejsza się nie należy. Także **inaczej niż w innych służbach mundurowych** odbywałoby się nabywanie prawa do emerytury, również inaczej niż jest to zapisane w projekcie obywatelskim tj.

- f.c. przyjęci do końca 2012 roku licząc od 1999 roku nabywaliby prawa do świadczenia po 15 latach służby i ukończonym 55 roku życia,

- f.c. przyjęci po 2012 roku 25 lat służby i 55 lat,

W celu wyliczenia wymiaru świadczenia byłoby brane pod uwagę ostatnie 10 lat.

Zwracamy się do Pana Rzecznika, ponieważ Rząd w dalszym ciągu planuje podjąć kroki w kierunku **dalszej** dyskryminacji Służby Celnej i **dalszej** dyskryminacji jej funkcjonariuszy , nadal naruszony zostanie art. 32. Ustawy zasadniczej.

Aby zobrazować obciążenia wynikające z dyspozycyjności, podporządkowania służbie i odpowiedzialności **każdego bez wyjątku funkcjonariusza celnego** załączamy komparatystykę stosunku służbowego funkcjonariuszy celnych i funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Pragniemy podkreślić, iż uprawnienia emerytalne w innych służbach mundurowych nie są uwarunkowane rodzajem wykonywanej pracy (np. policjant wykonujący służbę w kadrach czy też prowadzący zajęcia w szkole policji ma takie same uprawnienia w tej kwestii jak funkcjonariusz pracujący “na drodze”). Jednolite we wszystkich pozostałych służbach są też zasady przechodzenia na wcześniejszą emeryturę. **Niezrozumiały zatem jest fakt, że jedynie Służba Celna, która obłożona jest katalogiem najcięższych restrykcji, jest traktowana w tak uwłaczający, dyskryminujący ją sposób.**

Stanowisko o podziale funkcjonariuszy jest także wbrew:

1. Stanowisku Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wyrażonemu podczas I czytania projektu obywatelskiego w Sejmie RP w dniu 02 grudnia 2015r., gdyż w kolejnym kroku należałoby tak samo potraktować Policję, Straż Graniczną, ABW, CBA i inne formacje

mundurowe, w których, podobnie jak w Służbie Celnej, tylko część funkcjonariuszy wykonuje zadania tożsame z art.2 ust.1 pkt.2-6 ustawy o Służbie Celnej

2. Stanowisku Departamentów celnych w Ministerstwie Finansów, które znają specyfikę służby

3. Powyższe będzie także wadliwe prawnie, gdyż spowoduje zarzut dalszego dyskryminowania i nierównego traktowania funkcjonariuszy Służby Celnej, o czym jest mowa w stanowisku Rządowego Centrum Legislacji nr RCL.DPiO 590.3/2015. i wywoła lawinę procesów sądowych i wzrost niepokojów społecznych w Służbie Celnej.

4. Powyższe doprowadzi także do patologicznych zjawisk w polityce kadrowej, gdyż o uprawnieniach emerytalnych funkcjonariusza będzie decydował bezpośredni przełożony.

Szerzej na ten temat w załączonej opinii prawnej prof. dr hab. Pawła Sobczyka oraz adwokata Rolanda Szymczykiewicza, jak również w głosach dr M. Czechowski i dr M. Laszuk, A.Halicki.

Pragniemy jednocześnie podkreślić, iż każdy funkcjonariusz celny został przyjęty do Służby Celnej, a nie do konkretnego referatu czy wydziału i niejednokrotnie nie miał wyboru odnośnie rodzaju wykonywanej pracy. **Wszyscy funkcjonariusze służą ojczyźnie w danym momencie tam, gdzie jest taka potrzeba i zgodnie z rozkazem przełożonych.**

Już w wyroku TK z 23 września 1997 r., sygn. K. 25/96 (OTK ZU nr 3-4/1997, poz. 36 Trybunał stwierdził, iż wśród szczególnych warunków uzasadniających korzystniejsze zasady nabywania przez funkcjonariuszy służb mundurowych uprawnień emerytalno-rentowych oraz ustalania ich rozmiaru, wymienił m.in.: pełną dyspozycyjność i zależność od władzy służbowej, wykonywanie zadań w nielimitowanym czasie pracy i trudnych warunkach, związanych nierzadko z bezpośrednim narażeniem życia i zdrowia (np. w czasie udziału w obronie kraju lub ochronie bezpieczeństwa obywateli), wysoką sprawność fizyczną i psychiczną wymaganą w całym okresie jej pełnienia, niewielkie możliwości wykonywania dodatkowej pracy i posiadania innych źródeł utrzymania, ograniczone prawo udziału w życiu politycznym i zrzeszania się. Wskazaną specyfikę pracy w służbach mundurowych należy uznać za przesłankę uzasadniającą dopuszczalność wprowadzania z jednej strony wyższych wymagań personalnych, kwalifikacyjnych czy charakterologicznych od kandydatów do służby, z drugiej zaś - odmiennego i bardziej rygorystycznego niż w przypadku pozostałych profesji ukształtowania zasad utraty statusu pracowniczego. Zauważyć jednak należy, że służby mundurowe (i umundurowane) nie tworzą bezwzględnie jednolitej kategorii zawodowej. Każda z grup obejmowanych tym mianem - w tym także Służba Celna - ma własną specyfikę, która może uzasadniać ich swoiste różnicowanie.

Sprawa emerytur dla wszystkich funkcjonariuszy mundurowych w obowiązującym stanie prawnym jest kluczowa dla wiarygodności Państwa.

Jednocześnie zwracamy się do Pana Rzecznika w związku z planowaną konsolidacją administracji podatkowej i Służby Celnej. Proponowana koncepcja uderza w Służbę Celną, która w chwili obecnej dzięki odrębności i autonomii w realizacji określonych ustawowo zadań jest jedyną służbą w zakresie poboru danin publicznych realizującą zakładane dochody budżetowe.

Funkcjonariusze celni są zaniepokojeni, gdyż tzw. "opcja zerowa", czyli likwidacja służby, a następnie ewentualna propozycja pracy w nowej strukturze, tworzą możliwość redukcji niewygodnych funkcjonariuszy. Plany powołania pełnomocników, od których zależałoby kto, gdzie i czy w ogóle otrzyma propozycje pracy są wręcz poniżające dla funkcjonariuszy którzy w większości poświęcili kilkadziesiąt lat w służbie ojczyźnie. Aktualnie mogą również nie otrzymać propozycji pracy, ponieważ np są "za starzy". Zresztą z przyczyn nieotrzymania propozycji może być wiele, wielu funkcjonariuszy może zostać wyrzuconych na bruk tylko dlatego, że nie będą mieścić się w założeniach Ministerstwa Finansów.

Cytowany poniżej art. 105 ust. 1 i 2 ustawy wprowadzającej KAS daje całkowitą dowolność pełnomocnikom w przedstawianiu propozycji zatrudnienia, natomiast zwalnianym funkcjonariuszom nie pozwala na dochodzenie jakichkolwiek roszczeń związanych z utratą pracy w służbie przed sądem bądź innymi instytucjami.

Art. 105. 1. Stosunki pracy i stosunki służbowe osób zatrudnionych lub pełniących służbę w likwidowanych jednostkach organizacyjnych, wygasają z dniem 30 czerwca 2017 r., jeżeli w terminie do dnia 31 maja 2017 r. osoby zatrudnione lub pełniące służbę w likwidowanych jednostkach organizacyjnych nie otrzymają pisemnej propozycji określającej nowe warunki zatrudnienia lub pełnienia służby albo w razie nieprzyjęcia propozycji zatrudnienia lub pełnienia służby.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, wygaśnięcie stosunku służbowego funkcjonariusza celnego traktuje się jak zwolnienie ze służby.

Niepokój nasz budzi również zapis art. 106 ust.1 ustawy wprowadzającej KAS, a mianowicie:

Art. 106.1. Kierownik jednostki organizacyjnej przedkłada propozycję, o której mowa w art. 105 ust. 1, która uwzględnia posiadane kwalifikacje i przebieg dotychczasowej pracy lub służby w jednostkach organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych, a także dotychczasowe miejsce zamieszkania pracownika lub funkcjonariusza celnego oraz informuje o skutkach nieprzyjęcia nowych warunków pracy lub służby.

Niepokój nasz powodowany jest troską o funkcjonariuszy alokowanych przed laty, którym w związku z takim zapisem zamyka się ponownie drogę powrotu do rodzin.

Ministerstwo Finansów wdrożenie KAS uzasadnia wskazaniem wypływającymi z trzech dokumentów: „Administracja Podatkowa – Wyzwania Modernizacyjne i Priorytety Strategiczne” to dokument przygotowany przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Sprawozdanie krajowe -Polska 2016r.(dokument roboczy służb KE) oraz Informacja Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli nt. Przeciwdziałanie wprowadzaniu do obrotu gospodarczego faktur dokumentujących czynności fikcyjne (23.03.2016 r.) i raport PricewaterhouseCoopers z dnia 14 stycznia 2014 „Luka podatkowa w VAT - jak to zwalczać?

Tyle, że w wymienionych dokumentach nie istnieją żadne zapisy dotyczące Służby Celnej. Są to dokumenty obrazujące **niedociągnięcia i potrzeby reformy w administracji podatkowej (administracji skarbowej)**. Czyżby Ministerstwo Finansów znalazło sposób, aby rękoma kilkunastu tysięcy funkcjonariuszy celnych, którzy są świetnie wykształceni, zdyscyplinowani i otwarci na dalsze kształcenie, reformy uzdrowić kiepsko prosperującą "skarbowkę"? Jeśli tak, to jakim kosztem? Kosztem krzywdy, zwolnień, poniżenia funkcjonariuszy?

Funkcjonariusze celni wielokrotnie uderzali do drzwi Ministerstwa Finansów z pomysłami, których realizacja przyniosłaby dodatkowe, duże wpływy do budżetu, a także z pomysłem scalenia systemów informatycznych na szczeblu centralnym i zreformowanie Ministerstwa Finansów, względnie utworzenie komendy głównej – KAS i wyodrębnienie jej z MF, aby poprawić wymianę informacji i usprawnić współpracę pomiędzy organami, co jest głównym celem reformy KAS. Jednakże każda taka próba kończyła się fiaskiem.

Szanowny Panie Rzeczniku! Prosimy o pochylenie się nad wieloletnią już dyskryminacją, krzywdą funkcjonariuszy celnych w stosunku do funkcjonariuszy pozostałych służb mundurowych i interwencją w przedstawionych powyżej sprawach.

Załącz.

1. Komparatystyka stosunku służbowego funkcjonariuszy
2. Opinia prawna Roland Szymczykiewicz
3. Ekspertyza naukowa prof. Paweł Sobczyk
4. Glosy A.Halicki, M.Czechowski, M.Laszuk
5. Opinia Rządowego Centrum Legislacji nr RCL.DPiO 590.3/2015
7. Pismo RPO nr RPO-551880-IX-906/07/WK

Z poważaniem
Sławomir Siwy

Przewodniczący
ZZ Celnicy PL

/ - /